

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput XXVII. Usuram jure naturali, divino, & ecclesiastico prohibitam esse,
contra Græcorum, & Caroli Molinæi errorem ostenditur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

usurarii, nec simoniaci, aut similes peccatores ab Ecclesia damnati in hominum estimatione amplius inveniuntur; cum tamen magis hoc tempore, quam unquam, eorum numerus multiplicetur, quorum finis in interitum.

CAPUT XXVII.

Usuram jure naturali, divino, & ecclesiastico prohibitam esse, contra Græcorum, & Caroli Molinæ errorem, ostenditur.

- 313 **C**ontra errorem (inquam) Græcorum: utpote qui (apud Guidonem nostrum verbo *usura*) dixerunt, usuram nullo jure prohibitam esse. Contra Molinæum item, qui usuras duntaxat immoderatas, non moderatas esse dicit prohibitas.
- 314 **P**robatur nihilominus prima pars assertionis, quoad jus naturale. Primò quia jus nature vetat plus ab alio exigere, quam à te acceperit. Hoc autem facit omnis usurarius, inquit Augustinus conc. 3. in Pfal. 36. aiens, ipsum *plus accipere velle quam dedit*. Et ratione id ostendit sanctus Thomas a. 1. ad 7. quia recompensatur sibi secundum aequalitatem, si tantum reddatur, quantum mutuavit. Qui ergo plus exigit, quam mutuavit, violat aequalitatem, quam justitia naturalis præscribit.
- 315 **S**ecundò, est contra jus nature domino vendere rem suam. Hoc autem facit omnis usurarius: utpote qui mutuataro eo ipso vendit usum rei mutuatae (qui aequè mutuataro est, quam res ipsa mutuata) quo supra fortem pro eo aliquid exigit.
- 316 **T**ertio, mutuans non magis habet jus percipiendi lucrum ex re mutuata, quam debitum habeat sentiendi inde damnum, si peccat, vel deterioretur.
- 317 **Q**uartò, est contra rationem naturalem, quærerè lucrum seu fructum ex re non fructifera. Communissima verò materia mutui est pecunia, quæ ex se non est fructifera. Et ideò vel ipsi Philo/ophi Gentiles æquè contra naturam lumen esse censuerunt, ad usuram dare, quam hominem occidere. Huc enim respexit Cato (apud Tullium l. 1. offic. in fine) dum quærenti quid sit fecerari? respondit: *Quid hominem occidere?* Similiter Plato lib. 5. de leg. usuram, tamquam naturæ contrariam, condemnavit. Sicut & Aristoteles lib. 5. Politicor. c. 7. Seneca quoque lib. 7. de benef. cap. 10. *sanus & calendarium, & usuram humane cupiditatis extra naturam posita nomina vocat*. Verissimè proinde Catechismus Concilii Tridentini ad septimum Decalogi præceptum §. 8. dicit: *Gravissimum semper fuit hoc facinus, etiam apud Gentiles, & maxime odiosum. Nam qui fuerantur, bis idem vendunt, aut vendunt quod non est.* Bis idem vendunt, dum seorsim vendunt rem mutuata, & usum illius independentem, à re mutuata in-

distinctum; vendunt quod non est, scilicet usum illum, velut à dominio distinctum, cum distinctus non sit.

Sancti Patres quoque contra naturam esse 318 dixerunt, portentique simile, quòd sterilibus nummus nummum pariat. Hinc D. Ambrosius can. *sicut ii dist. 47. usuræ artem; nequissimam appellat, quod aurum ex auro nasci faciat*. Et ante ipsum Basilii in Pl. 36. dicit, *fecunda prodigiosaque bestia nomen pecunia induit, quòd factum gignere non possit nisi homini bestialiter, & contra naturam illum exigenti; quòdque simula, quam peperisse memorat Plinius l. 8. c. 44. à Romanis prodigiis loco habita sit, plusquam prodigium, illudque contranaturale est, pecuniam, ex se multa steriliorem, & videre parientem*.

S. Gregorius Nissenus, Basilii Germa- 319 nus frater, Hom. 4. in Ecclesiast. usurariam exactionem latrocinio comparat, dicens: *Quid refert, an clanculum perfossis muris aliena surripias, more prædonis; aut prætereuntis cade res ejus tibi usurpes; an senioris necessitate acquisas ea qua ad te non perinent? à malum vocabulum, sanus sit nomen latrocinii! à acerbas nuptias! à improbam conjugationem! quam natura quidem non cognovit; avarorum autem morbus inter inanimata innovavit. O graves & molestos conceptus, quibus hujusmodi scelus, id est scelus enascitur. In rebus solum qua sunt, vivunt, ac sentiunt, discrimen invenitur sexus maris & femina. Eis enim dixit Deus: „ Crecite, & multiplicamini: ut per mutuum inter se generationem auferentur, & multiplicarentur; que gignuntur animantia. Nummi autem factus, seu scelus, ex quonam consisit matrimonio? Ex quonam perficitur conceptione? Ceterum ex Propheta didici, que sit hujus factus conceptio: „ Ecce parit iniquitatem, concepit dolorem, & peperit iniquitatem. „ Hic est ille partus, quem parituri quidem avaritia; parit autem iniquitas, & obstericatur inhumanitas.*

Inhumanitatem istam eleganter Ambro- 320 sius exponit l. de Tobia c. 3. dicens: *Numeratur pecunia; addicitur libertas; absolvi- tur miser minore debito, majore ligatur. Talia sunt vestra, divites, beneficia. Minus datis, & plus exigitis. Talis humanitas, ut spoliatis etiam cum subvenitis. Facundus etiam pauper est vobis ad questum; usurarius est egenus cogentibus vobis, habet quod reddat, quod impendat non habet. Misericordes plane viri, quem alii absolviitis, vobis addicitis. Usuras solvit, qui victu indiget. An quidquam gravius? Ille medicamentum querit, vos offertis venenum. Panem implorat, gladium porrigitis. Libertatem obsecrat, servitutem irrogatis. Absolutionem precatur, informis laquei nodum stringitis. Hanc præcipuè iniquitatem deplorat sanctus David, dicens: „ Vidi iniquitatem, & contradictionem in civitate, & non defecit de plateis ejus usura & dolus.*

Divino etiam, ecclesiasticoque jure usu- 321

ram esse vetitam, testatur Concilium Vienneſe Clement. un. tit. de uſuris, ſicut & Alexander III. in Concilio Lateranenſi, can. *in omnibus* de uſuris, dicens, quòd *uſuram uſuſque Teſtamenti pagina deteſteſtur*. Enimverò interdicitam legitur in Pfalmis, & Ezech. 18. *Ad uſuram dantem, & ampliùs recipientem, nunquid uiuet? Non uiuet, cum uniuerſa hac deteſtanda fecerit, morte morietur.*

322 In nouo ſimiliter Teſtamento vetitam eſſe hiſce Chriſti uerbis Luc. 6. *Mutuum date, nihil inde ſperantes*, Urbanus III. docet cap. *conſultus* de uſur. Et Leo X. in Concilio Lateran. dicens, quòd *Dominus noſter, Lucà Euangelisſtā atteſtante, aperto nos præcepto obſtrinxerit, ne ex dato mutuo quidquam ſperare debeamus.*

323 Uſuram denique eccleſiaſtico iure prohibitam eſſe, maniſteſtum eſt ex grauiſſimis poenis, quas uſurariis Eccleſia indixit, de quibus infra.

Solouuntur obſeſtiones.

324 **O**bjicies 1°. ſi uſura iure naturali foret illicita, non fuiſſet olim Judæis permiſſum fœnerari alienigenis. Fuit autem id ipsis permiſſum Deuteron. 23. *Non fœnerabis fratri tuo, ſed alieno.* Et cap. 28. *Si audieris uocem Domini Dei tui. . . . fœnerabis gentibus multis, & ipſe à nullo fœnus accipies.*

Reſpondeo 1°. cum S. Thoma q. 12. de malo a. 4. ad 1. quòd accipere ad uſuram ab extraneis non fuerit Judæis conſeſſum quaſi licitum, ſed eatenùs permiſſum, quatenùs pro hoc non puniebantur pecunià temporali.

325 2°. cum S. Antonino p. 2. tit. 1. c. 7. §. 2. quòd illa fuit comparatiua permiſſio, quā permiſſitur minus malum, ne majus malum fiat; quemadmodum etiam permiſſum fuit eis dare libellum repudii, & repudiare uxorem, ad impediendum uxoricidium. Sic ergo uſura erga alienigenas Judæis permiſſa fuit, ne majori crudelitate graſſarentur in ſuos, ut ſuæ ſatiſfacerent cupiditati, &c.

326 3°. ad ſummum Judæis licitum fuiſſe fœnerari ab iis alienigenis, quos tamquam hoſtes bello juſto poterant impetere, juxta illud Ambroſii l. de Tobia c. 5. *Quis erat tunc alienigena, niſi Amorrhæus? Quis hoſtis? Ab illo uſuram exige, cui meritiò nocere deſideras, cui juſtè inferuntur arma, huic legitima indicantur uſure. Ab hoc uſuram exige, quem non ſit crimen occidere. Ergo ubi juſ belli, ibi etiam juſ uſura.* Tunc uerò propriè non eſt uſura; quia non exigitur titulo mutui, ſed titulo belli juſti.

327 4°. alii dicunt uſuras ab alienigenis exigere Judæis permiſſum fuiſſe diuinà diſpenſatione. Sed hoc admitti non debet, quia uſura cap. *ſuper eo* de uſuris æquè indiſpenſabilis aſſeritur, ac mendacium. Ideò

que Judæi cap. *poſt miſerabilem*, & cap. *quaniò ampliùs* eod. ad uſurarum reſtitutionem compelliuntur. Non vi legis Eccleſiaſticae, cui non ſubjiciuntur. Nec vi legis Moſaicae, quæ ampliùs non obligat. Nec vi legis Euangelicæ, ad cujus obſeruantiam Judæos quoad ea ſola compellit, quæ iuris ſunt naturalis. Igitur vi iuris naturalis.

Hinc conſeſſarium eſt, Judæis à Domino non eſſe conſeſſum lucrum ſupra fortem ab alienis, vi tranſlati diuinitùs in ipſos dominii in bona alienigenarum. Tametſi enim tranſlationem iſtam ſupremus Dominus facere potuerit, feciſſe non ſatis probatur ex textibus allatis; ne quidem ex poſteriori illo, *fœnerabis gentibus multis*: quia, uti rectè S. Thomas q. 78. a. 1. ad 2. *dum in præmium ipsis promittitur, fœnerabis gentibus multis, fœnus ibi largè accipitur pro mutuo, ſicut accipitur Eccl. 29. cum dicitur: Multi cauſa nequitia non fœnerati ſunt, id eſt non mutauerunt.* Judæis ergo in præmium promittitur tanta diuitiarum abundantia, ut non indigeant ab aliis mutuum accipere; imò habituri ſunt unde aliis mutare poſſint.

Objicies 2°. ſeruus nequam Luc. 19. re-
prehenditur, quòd pecuniàm domini ſui non poſuerit ad menſam, quam dominus deinde ueniens cum uſuris recepiſſet.

Reſpondeo cum S. Thoma, quòd uſura ibi metaphorice accipitur pro ſupercrescentia bonorum ſpiritualium, quam à nobis exigit Deus, uolens ut in bonis ab ipſo acceptis ſemper proficiamus. Ad quod ſignificandum Chriſtus Luc. 19. utitur parabolà hominis nobilis, qui dedit ſeruis ſuis pecuniàm ſuam, ut cum ea negotiarentur, lucrumque ex juſta negotiatione referrent: quod lucrum largè acceptione ibi uſuram uocat.

Objicies 3°. qui pecuniàm mutuat, dat
pecuniàm præſentem pro futura, ſive in futurum reddenda: ſed præſens pecunià plus ualeat quàm futura. Non enim ſcio (ait Carameſius Th. Mor. n. 799.) audiuiſſe ab aliquo, ſe majoris non facere pecuniàm præſentem, quàm futuram. Siquis ſecus ſentiat, mittat ancillam ſuam ad forum, ubi experi-ri poterit, an non uiliùs emet numeratà, quàm numerandà pecunià. Igitur qui pecuniàm mutuat purè, exigere poteſt illud plus, quod ualeat pecunià præſens, quàm futura.

Reſpondeo pecuniàm futuram, ſive juſ ad illam, non minùs ualere, quàm præſentem, ſecluſo lucro ceſſante, damno emergente, periculoque & moleſtià illius recipiendæ. Hoc namque conſtat, tam ex allata Eccleſiæ declaratione (de qua iterum infra) tum ex eo quòd aliàs culpandi forent campſores, qui (nullà habità ratione majoris ualoris pecuniæ præſentis, quàm futuræ) pro majori ſumma ſibi præſentialiter hic à campſario numerata, ei longè minorem con-
fig.

signant, alibi in futurum numerandam. Ex qua praxi, ab omnibus probata, consequens est, quòd in humanis commerciis numerata pecunia plaris non aestimetur quàm numeranda, nisi ex numeranda lucrum cesset, vel damnum emergat, vel molestia subeunda sint in recipiendo, &c. Quo titulo pecunia numerata in foro plaris aestimari solet, quàm numeranda.

331 Objicies 4°. qui mutuatur alteri pecuniam suam, privat se lætitiâ, quam homines habere solent ex visu possessioneque pecuniarum suarum, subitque tristitiam quandam ex carentia præsentis pecuniæ amata. Ergo non est cur ratione istius privationis, ac tristitiæ, non possit supra sortem aliquid exigere. Probat antecedens Caramuel Theol. intentionalis n. 778. quia verè est aliqua lætitiâ in videndis rebus pretiosis, cur non in possidendis? Pro audienda comedia, videnda bestia, &c. datur pretium, & nemo contradicit; cur non pro videndis, numerandis, possidendis optimis auri partibus? Cur proinde ob istius recreationis seu lætitiæ privationem, privationisque molestiam, aliquid supra sortem non liceat exigere? Permittit id Medina Cod. de restit. q. 32. & confirmat Dicastillo l. 2. de justit. tr. 10. disp. 2. n. 254. quia privatio illa non videtur compensari per redditionem rei paræ valoris & bonitatis, ex qua redit illa delectatio: quia si mutuans non dedisset mutuo rem, delectationem illam habuisset, non solum in redditione illius, sed toto insuper mutui tempore, quo ex illius privatione tristitiam habuit: isti verò præteritæ tristitiæ per præsentem non satisficit lætitiâ: utpote quam haberet, etiam si non mutuasset. Ideò (inquit) puto hoc in casu aliquid ultra sortem recipere posse, si id à principio deduxerit in pactum.

332 Respondeo opinionem illam Medinæ (si verè ipsius sit) in fide esse valde periculosam (in quantum aperit viam justificandis usuris, quas fide constat illicitas esse, pro hæreticoque habendum, qui eam justificaverit, uti statuitur in Concilio Viennensi) & in praxi valde perniciosam, speculativèque & practicè valde improbabilem (uti Dicastillus ipse tandem fatetur n. 250.) eò quòd magnum inducat illicium mutuandi sub usuris; insnuant enim se perquam facile affectiones, quibus illecti usurarii, facillè aliquid supra sortem exigent. Vanissimus proinde est titulus iste: quia præfatæ molestiæ ac tristitiæ ratio non habetur in humanis commerciis, in quibus plaris non fit pecunia numerata quàm numeranda, nec minoris aestimatur delectatio de præsentis jure ad 100. aureos suo tempore absque difficultate ulla, lucrique cessatione, certò recipiendos, quàm delectatio de eorum præsentia.

333 Objicies 5°. qui mutuatur, privat se potestate utendi & fruendi re mutuata, quam

Tom. II.

haberet, si non mutuaret. Igitur pro ista privatione aliquid supra sortem à mutuatorio exigere potest, in cujus gratiam eo se privat.

Nego consequentiam: quia potestas illa in humanis commerciis non habet aestimabilitatem distinctam ab ipsa re, sive ab aestimabilitate ipsius; neque istius potestatis privatio aestimabilitatem habet distinctam ab aestimabilitate privationis ipsius rei; sufficienterque compensatur redditione ejusdem; maximè cum incommoditas; siquam mutuans habet ex illa privatione; commoditate aliâ compensetur; carentiæ utique periculi; ne sibi pereat res mutuata, quam fortè aliqui expendisset, vel casu fortuito amisisset.

Objicies 6°. qui pecuniam mutuatur, mutuatori beneficium præstat, ad quod non tenetur. Igitur pro isto beneficio aliquam meretur compensationem.

Respondeo cum S. Thomâ, quòd ille qui mutuare non tenetur; recompensationem potest accipere ejus quod fecit; sed non debet amplius exigere. Recompensatur enim sibi secundum æqualem qualitatem justitiæ, sicut tunc ei reddatur quantum mutavit.

Instabis: mutuarius ex mutuo sibi modio frumenti v. g. decem aliquando modios superlucrat; istiusque luci causa est charitativa mutuatio mea. Æquum est ergo ut mutuarius pro lucro illo, ex beneficio à me accepto, aliquid mihi rependat.

Nego consequentiam. Tum quia quæ admodum emptor, qui multum juvatur ex vendita sibi re alterius, non idè debet amplius quàm pretium illius; quia utilitas quæ ex ea ipsi accedit; ex venditis conditione non provenit, sed ex conditione ementis; nullus autem debet vendere alteri quod non est suum, ait S. Doctor q. 77. a. 1. Ita similiter, &c. Lucrum quippe objectum, similiter non est ex conditione mutuantis, sed mutuarii, qui labore suo, & industriâ, facit rem illam fructificare. Tum quia res unaquæque domino suo fructificat; sicut & damnificat, non alieno; nec æquum est ut mutuans ex re mutuata reportet lucrum, qui non reportaret damnum.

Objicies 7°. dans mutuum sub usura, utilis est proximo, imò & Reipublicæ, pro quanto sic promovet negotiationem, ex qua proximus lucrum reportat, ex qua etiam promovetur commune Reipublicæ bonum. Non est ergo cur id dicatur illicitum.

Nego consequentiam 1°. quia utilitas illa non provenit ex mutuo sub usura, quæ tali (utpote adhuc proventura, si mutuum absque usura concederetur) sed ex industria mutuarii, negotiantis cum re mutuata? 2°. quia usura non solum non est utilis communi Reipublicæ bono, sed ei maximè noxia, prout & omnis alia injustitia in contractibus, necnon furtum, rapina, &c. 3°. quia non est primo loco habenda ratio humanæ

Ccc

utilitatis, sed divinæ legis usuram prohibentis, juxta Evangelicū istud: *Quarta primū regnum Dei, & justitiam ejus.* Cui consonat id quod Tertullianus ait in l. de pœnitentia: *Ad exhibitionem obsequii prior est majestas divinæ potestatis, prior auctoritas imperantis, quàm utilitas servientis.*

337 Objicies 8°. multi sunt (præcipuè nobiles, viduæ, &c.) qui ad propriam sustentationem non habent, nisi certam pecuniæ summam, quam nisi mutuent ad interesse, sub moderato aliquo lucro supra sortem, summam illam paulatim consumunt, atque ita rediguntur ad inopiam. Neque enim negotiatio decet nobiles, plurimæque viduæ illius exercendæ facultatem non habent, nec alium modum ex summa illa lucrum reportandi.

Respondet cum Augustino in Psal. 128. simile quid & latrones, & lenones dicere posse, *Non habeo aliud unde vivam. Hoc mihi & lauro diceret, deprehensus in fauce; hoc & effractor diceret, deprehensus circa parietem alienum; hoc mihi & leno diceret, emens puellas ad prostitutionem; hoc & maleficus incantans mala, & vendens nequitiam suam. Quidquid tale prohibere conaremur, responderent omnes, quia non haberent unde viverent; quia inde se pascere; quasi non hoc ipsum in illis maxime puniendum est, quia artem nequitiæ delegerunt, unde vitam transigunt; & inde se volunt pascere, unde offendunt eum, à quo omnes pascuntur.* Frustrà ergo prætextus illi allegantur: quia, ut sapienter monet S. Thomas opusc. 73. cap. 8. *usura non excusatur, quantumcumque ordinetur ad vitæ necessitatem.* Per consequens non modo illo usurario, sed alio modo licito nobiles illi, ac viduæ propriis necessitatibus providere debent, utique 1°. emendo fundum frugiferum. 2°. applicando pecunias suas ad censum. 3°. cas negotiatori conferendo in negotiationis societatem, &c.

338 Objicies 9°. tutores & curatores per leges civiles applicare jubentur pupillorum, & minorum pecuniam ad interesse. Ergo saltem ipsis licitum est pecuniam illam dare ad usuram.

Nego consequentiam: quia alii sunt modi liciti (proximè dicti) quibus eorum pecuniam applicare possunt ad interesse, non dando illam ad usuram, jure divino humanoque interdictam. Quam ob causam eam ad usuram dare tutoribus & curatoribus prorsus illicitum declaratur in Concilio Mediolanensi I. sub S. Carolo Borromæo cap. de usuris. Idem declaratum est variis in Conciliis Provincialibus, ac Diocesanis Belgii nostri, prout videre est apud Sylvium q. 78. a. 2. Idem per universam Galliam Edictis regis prorsus esse vetitum, Bochelius ostendit in sua Bibliotheca Juris Francici verbo *usura.*

339 Objicies 10°. mutuans sub usura non acci-

pit lucrum supra sortem pro re mutuata, sed partim pro usu illius (qui est pretio æstimabilis) partim pro tempore illius usus.

Respondet, hoc ipso quod mutuans per mutuum transfert dominium rei mutuatae in mutuatarium, nihil supra rem mutuataam pro usu illius magis exigere posse, quam vendens, ultra valorem rei venditæ, aliquid exigere queat pro illius usu. Alias exigeret aliquid pro usu rei non suæ, sed alienæ; quod justum non est. Non posse etiam aliquid exigere pro tempore illius usus: utpote quod nec ipse, sed Dei est, & in sola Dei dispositione. Unde D. Thomas loco proximè relato, *quidquid (inquit) causâ temporis accidit in contractibus, sicut in mutui, accidit sine justo titulo: quia ipso (vendendo tempus) facit suum, quod Dei est, & damnum communitur omnibus.* Et hinc est quod omnis contractus, in quo aliquid plus accipitur quàm datur, sive in spe, sive in re, & hoc tantum propter causam temporis, vocatur contractus usurarius.

CAPUT XXVIII.

Probabile non est, aliquid supra sortem exigere posse, titulo obligationis non repetendi sortem ante certum tempus, v. g. ante annum.

PROBABILIS (inquam) non est contraria opinio Joannis Medicæ, Philippi de la Cruz, Bertrandi Loth, Acatii de Velasco, Cælestini, Pasqualigi, Caramuelis & aliorum Neotericoorum. Tum quia (contra fidem) usuras facit licitas, prout statim apparebit. Tum quia secunda propositio ex 45. ab Alexandro VII. damnata, est ista: *Licitum est mutuanti aliquid ultra sortem recipere, si se obliget ad non repetendum sortem usque ad certum tempus.* Quam propositionem verbo Dei scripto & non scripto contrariam declaravit generalis Conventus Cleri Gallicani anno 1700.

Conclusio ergo nostra probatur 1°. quia obligatio non repetendi ante certum tempus, etiam si longum, est de intrinseca ratione mutui. Si ergo aliquid ultra sortem pro ista obligatione exigere liceat; licet pro mutuo; adeoque usura est licita, contra fidem. Probatur antecedens, quia de ratione mutui, ut à precario distincti, est quod res mutuata repeti nequeat ad nutum mutuantis, sed post certum ac determinatum tempus dumtaxat; determinatum utique per ipsummet contractum mutui, vel per circumstantias necessitatis ad finem mutui. Quod profectò tempus varium est, modò longum, modò breve, pro varietate & exigentia causæ, quæ compellit ad exigendum mutuum. Sive autem longum tempus mutuataris petierit, sive breve (pro varietate & exigentia dictæ causæ) illud est de intrinseca ratione postulati mutui, in ordine ad fines illius: sicut quancumque rei mu-